

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Spes & Fiducia, Cuius Iudicisqve Dei, Erga Homines In Hac
Vita Existentes, Firmata**

Stengel, Georg

[S.l.], 1645

Capvt. XII. Non solum Religiosos & peculiare Dei seruos, sed & seculares
prodigiosè curatos & pastos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49823](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49823)

amarum sit, relinquere Dominum Deum, ac Ierem. 2.
19.
fodere sibi cisternas dissipatas. Duo enim, Ierem. 2.
13.
ait, mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

C A P V T XII.

Non solum Religiosos & peculiare Dei servos, sed & seculares prodigiòse curatos & pastos.

§. I.

Nihil deesse timentibus Deum.

NE quis autem existimet, Prophetis tantum, atque Apostolis, virisque Eremitis, & Religiosis hanc à Deo curam impendi, suppetunt & rationes, & præter ea, quæ de Lydwina diximus, alijsq; alia exempla, quæ demonstrant, hanc paternam filiorum alendorum providentiam, in alios quoq; fuisse corruatam. *In præmissis veritatis nemo dubitet, inquit D. Hieronymus. Sit homo, qui esse debet, & mox addentur ei omnia, propter quem facta sunt omnia. Quidquid est in hoc terrarum orbe, hominis causa, conditum est. Nihil igitur se hominis utilitati subducet, nisi ille se Dei obsequio subducatur. Igitur si homo ad eam, quam Deo debet,*

Supra.
c. 18.

S. Hieron.
in c. 6.
Matth.

debet, seruitutem redeat, jure quodam suo, etiam cætera, tanquam sua, sibiq; debita recuperabit, siue religiosus is sit, siue cõmuni hominum lege, extra omnem religiosum ordinem, viuat. Siquidem generali prouidentia Deus omnibus consulit; peculiari verò filijs suis. Quo quis enim magis filij nomine dignus est, eò magis eum curare, vniuersi parens debet.

§. II.

Magis curari à Deo, qui Deum magis curant.

Mat th. 5.
45.

Quòd si Deus etiam lilijs, & passeribus, & capillis capitis intendit, prouidentiamq; præstat; quòd si solem suum oriri facit etiã super injustos; quantò magis justis omnia necessaria prouidebit? Illud quidem fatendum est, sanctiorem quemque, ab omni cura temporali impensius mentem auellere, vt eam totam possit impendere Deo. Quare sicut ille solum Deum curat, ita obligat vicissim Deum, vt illum ita curet, quasi solum curet. Non negligit tanta bonitas eos, qui se totos in illam proiecerunt. Itaque magis tales curantur, quàm si seipsos curarent; & maiorem eorum rationem habet Mundi Gubernator, quàm illorum, qui curas animiq;

mūmq; suum quodammodo diuiserunt, aut
toti negotijs imersi seculo seruiunt. Quan-
quam bonus Deus magis hos etiam ipsos
curat, quàm ipsi Deum.

§. III.

Obsessa ciuitatis insperatum auxilium.

Nec enim desunt exempla. Quàm insperatò
succurrit vsque ad desperationem obsessæ 4. Reg. 6.
25.

ciuitati? *Facta q; est fames magna in Samaria:
& tamdiu obsessa est, donec venundaretur ca-
put asini octoginta argenteis, & quarta pars
cabi stercoreis columbarum quinque argenteis.*

Si fames hæc non satis magna, considera à
matre filium coctum; considera verba ducis,
Elisæo magnam rerum omnium abundan-
tiam in sequentem diem promittente, di-
centis: *Si Dominus fecerit etiam cataractas, in* 4. Reg.
7.2.
cælo, nunquid poterit esse, quod loqueris? Et

tamen, totis repente Syriorum castris exter-
ritis, fugienteq; & rege & exercitu, quanta
omnium cibariorum copia in prædam reli-
cta est? Vnus dies totam sustulit calamita-
tem; nec citiùs sol noctem pepulit, quàm
abundantia penuriam; & inopia rerum o-
mnium, in omnium rerum copiã est com-
mutata.

§. IV.

Mulieri per Prophetam prospectum.

Neque

4 Reg.
8.1.

Neque toti tantum ciuitati prouisum est, sed etiam exiguae mulieri, ad quam Elias dixit: *Surge, vade tu & domus tua, & peregrinare ubicunque repereris: vocauit enim Dominus famem, & veniet super terram, septem annis. Quae surrexit, & fecit iuxta praeceptum hominis Dei: & vadens cum domo sua peregrinata est, in terra Philistym diebus multis.* Curauit utique haec mulier familiam, sed vna etiam à coelo curata est, per Prophetam, dum missa est, fame dominante, vbi aleretur. Quod quidem apertis verbis Propheta huic mulierculae antè dixit. Quàm plurimis, non quidem per sermonem hominis, sed per Angeli suggestionē, indicat Deus, ut locum mutent, & migrent aliò, vbi eos vult sustentare; qui si ibi manerent, vnde, tacita cogitatione suadente, abeunt, fame essent perituri.

§. V

Apostolis à Christo pisces prouisi

Luc. 5, 5.

Ipsi Apostoli, cum labore manuum suarum victum quærerent, cum retia in vndas jactarent & piscarentur, nonne à Domino aduti sunt? Ad Simonem ait: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Et respondens Simon dixit illi: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem*

autem tuo, laxabo rete. Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam, rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt socijs, qui erant in alia naui, ut venirent, & adjuuarent eos. Et venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita ut penè mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua IESV, dicens: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine, stupor enim circumdederat eum, & omnes, qui cum illo erant, in captura piscium, quam coeperant. Post resurrectionem quoque, stans in littore, Apostolis, qui iterum tota nocte ceperunt nihil, dixit: *Mittite in dextram nauigij rete, & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non valebant illud trahere, præ multitudine piscium.* Laborantibus igitur, & pro victu sollicitis succurrit, & quasi manum porrexit. Quin postquam descenderunt in terram, viderunt prunas positas, & piscem superpositum & panem; & dixit IESVS: *Venite, prandete.* En cocum factum! en factum piscatorem, in gratiam piscatorum! Aut enim piscem, prunis postea superpositum, manu sua è mari extraxit, aut creauit, & piscem utique magnum, qui tot famelicis piscatoribus sufficeret, saturandis.

§. VI,

§. VI.

*Pauperibus, in Natali Christi, epulum, & quæ
ad illud pertinebant, mira dispositione
Dei, & Francisci à Puerò IESV
SV paratum.*

**Ioseph. à
Iesu Ma-
ria de vi-
ta Fran-
cisci à
Puer. Ie-
su. c. 5. 6.
lib. 1.**

Possent hîc innumera alia exempla af-
ferri. Vnum non prætermittam valde re-
cens, quod in historia vitæ ac virtutum
Venerabilis Fr. Francisci à Puerò IESV
Carmelitæ discalceati R. P. F. Ioseph à Iesu
Maria, item Carmelita Discalceatus refert,
Franciscum scilicet à Puerò IESV, inter multa
pietatis exercitia, in die Natali eius, E-
quitatui & militiæ IESV (ita pauperes vo-
cabat) commune instruere solitum epulum,
quo non solùm Complutenses, verùm etiã
totius prouinciæ pauperes, modò factæ in
eam diem confessionis schedulam testem o-
stenderent, excipiebat. Aliquot antè diebus
religiosissimo candore Paruulum suum con-
ueniebat, eique narrabat, se pauperibus fe-
stiuam mensam, in illius honorem, promi-
sisse: illius partes esse vigilare, vt creditori-
bus sumptum suppeditantibus satisfaciat.
Eiusmodi oratione facta, omnem deinceps
cogitatum suum in Dominum iactabat.
Minimùm veruecibus triginta, bobus duo-
bus,

būs, frumenti sextarijs quindecim aut viginti illi opus erat, cum capreolis, larido, rapis, carbonibus. Quæ omnia Puer IESVS ad eum direxit, etiam per ignotos, & pauperes: Ipsi pastores rüris illi de grege suo afferebant, quidquid liberet, & quocunque tandem precio, quandocunque soluendo. Denique ad miraculum omnia suppetebant, licet numerus conuiuiarum, ad mille ducentos excreceret; quos omnes ad laudandum Puerulum IESVM exhortabatur. Præter cibos autem, etiam singulis Regalem vnum in chartula complicatum offerebat. Quodam anno, in summa annonæ caritate, nocte quadam Natiuitati Christi proxima, in ipso sacello nosocomij, sic paruulum suum est allocutus: *Domine; nostrum festum, & dies cibanda militiæ tuæ ecce est in foribus, Franciscus autem ne vel vnum obolum habet: & nemo ei quidpiam adhuc obtulit, aut promisit, sicuti alias factum est; nescio igitur, quid mihi, hoc anno, affuturum sperem ab ipsomet Domino meo; maxime cum ipse mei prorsus oblitus videatur.* Sic oranti repente affusus est maior fiduciæ spiritus, quem tamen Orcinus spiritus, obiecta hominum penuria, dictitansque, voluntatem, hoc anno, pro opere

S fore;

fore, extinguere est conatus. Sed fortitetur
 eum repellenti, mox ad fores adfuit ignoti
 vultus homo, qui aureos illi in manus dedit
 refulgentes, vnà iubens hoc epulum, hoc
 anno, nequaquam omittere. Cum dicto se
 è conspectu subduxit. Secuti dein alij atque
 alij, qui omnia necessaria affatim fuggere-
 bant. Solus bos deerat, & instabat iam dies.
 Ergo frater, qui eum adjuuabat, identidem
 instans dicere non cessauit: *Itaq, hoc epulum,*
Francisce, bouem non videbit? Respondit
 semper Franciscus: *Bouem habebimus. Scit*
Puer IESVS, eo nobis opus esse. Ne dubites,
missurus est bouem. Quin eo ipso die, quo
 singulorum portio præparabatur, adfuit
 frater, qui diceret: *Hoc anno bouem pauperes*
non comedent. Immò, ne despera, ait Franci-
 scus. Cum alter non cessaret vrgeri, diffi-
 dentiam eius reprehendens, à se repulit, &
 mox adfuit, qui vltro bouem, non alio pre-
 cio, quàm, vt pro se oraret, obtulit.

§. VII:

Bos emptus se ipsum sistit emptori.
Vice altera, ait ibidem author, *Madrito re-*
uertens, ad Complutenses suos, paucis ante na-
talem Dominicum diebus, pro instruenda ordi-
naria mensa pauperum, ad Turregum, quod
 Complu-

Compluto tribus dimidiatis milliaribus distat : animaduertit illic arantem rusticum in gemino boue; quorum alter, quia obesus valde atque abunde bonus ipsi videbatur, optimum putauit, si ex eo conuiuium istius anni instrueret. Conuenit ergo ea de re agricolam; agit de pretio, bonem emit; & numeratâ pro eo pecuniâ, non alia obligatione adstringens eum rusticum, quam quod quatuor diebus ante festum Domine Natiuitatis veniret Complutum, atque emptam illam, ac iam persolutam bestiam adduceret, latibundus abit. Atque ita, nulla alia conditione superaddita, omnis timoris expers, nihil vel de ipso subalci nomine sollicitus, iter suum prosequitur. Stabat interim secum cachinnans paganus (sicuti postea narrauit) & de homine tam sincere ac simplicis farina, qui sine alia precautione, emptum bonem ac pretium eius, in nunquam visi, nunquam auditi hominis manibus reliquisset, sibi ipsi risum faciebat, nihil minus, quam de tradendo pecore cogitans. Instabant Natalitia, & qui à conuiuio erat, Franciscum nostrum, ut de boue emendo ageret, commonebat: ipse autem iam emptum eum esse dicebat. Ventum erat, ut iam singulis præsunderentur portiones sue, & vestigium bouis necdum apparebat, & Franciscus venturum eum assenerat.

bat. Pridie igitur natiuitatis, presentibus in hospitali fratre nostro, & altero Francisco de Cuenas familiari suo, cum pluribus alijs, bos ingens, & omni ex parte bonus ad mensam, tanquam in propriam penetrat, sine ductore, domum. Vidit, & subito, ipsissimus ille est, inquit, noster Franciscus, emi illum, & pretium solui, ligate, mactate, diuidite. Venit autem & infidelis ille rusticus, multo post tempore, anhelus totus, & multa super profugo suo bone queritans. Ad primum autem F. Francisci colloquium compunctus usq; ad cor, abiecit se coram in genua, sinistra sue intentionis accusator factus; & ut delictum sibi remitteretur, supplex precator institit; confessusq; est ijs, qui tum aderant, quomodo, cum primo diluculo istius diei egressus est ad opus suum, bos iste, qui alioquin mansuetissimus erat, Complutum versus sese arripisset. Quem toto nisu insequutus nullatenus assequi potuisset, ad quem Fr. Franciscus conuertens sese pacifice, & super caput humiliantis se, & reatum suum publicantis manum imponens. Quid, amice, hoccine igitur tibi in animo erat? festina igitur ad templum, & ostende te paruulo IESV, ut istam tuam iniquitatem propitius tibi, ut petis, remittat, inquit autem & ipse pro gratia illa, & pro tam insigni prouidentia sua symbolo gratiam

gratiam Deo relaturus. Vnde factum est, ut quotquot ibi reperti sunt, noua admiratione ac stupore corripentur.

§. VIII.

Bos datus pauperibus, illico compensatur.

Addam hîc domesticum ac simile de boue, longèq; luculentius exemplum. P. Andreas Ouyedus, qui anno 1579. sanctissimè vitam finiit in Salembri, à Iulio III. Pontifice in Patriarcham suffectus, ab vniuersa gente Goana verè sanctus & vir Apostolicus habitus, præter ardentissimum zelum animarum, erga pauperes præcipua fuit charitate. Aliquando ita omnia in illos profuderat, ut nihil omnium, quod daret, superesset, præter vnicum adeò bouem, qui ei erat, ad sacra ornamenta deportanda, pernecessarius, si quando ex vno loco ad alium erat proficiscendum. Quia tamen viscera eius patî non poterant, ut miseros egentes oculis aspiceret, eum ipsum clitellarium bouem mactari iussit, atque in pauperum escam distribui. Adfuit tum illi, qui hæc ipsa postea de eo est testatus, monuitque: ne iumentum adeò necessarium occidi sineret. Huic Ouyedus respondit: *Sine, fili, eum, cedi atq; distribui: quippe cras manè Deus alium bonem*

prouidebit. Vaticinio euentus respondit. Intellexit enim nobilis quidam Patris charitatem pariter ac necessitatem, tantòq; benignissimæ liberalitatis, in pauperrimo Patriarcha, exemplo permotus, ad eum quadraginta boues, pecudésq; alias octoginta, præter alium com meatum, misit; quibus inopinatò auctus, in plures potuit alédos esse liberalis.

§. IX.

Mercatoris in pauperes liberalitas compensata, illiberalitas punita.

In l. 2.
c. 4. vitæ
Francisci
à Puero
LESV.

Sic Deus submisit, non tantùm homini Religioso, sed etiam omnis generis hominibus extra Religionem degentibus, per Religiosum, festiuas epulas. Et quod mirum est, qui ad eum confluebant, non ad dandam, sed ad accipiendam eleemosynam confluere videbantur; cum tamen non accipiendi, sed dandi animo venirent, qui non ipsi erant indigentes. Illud etiam illustre est. Compluti erat quidã pius ac copiosus mercator, Matthæus Pontanus, apud quem acceptas eleemosynas Franciscus deponere solebat, vt reciperet, si proximi id indigentia postulare. Quodam difficili anno, & penuria rerum ingenti pressis hominibus nosocomiòq; infirmis redundante, tantùm à thesaurario suo
argenti

argenti acceperat, vt non solùm fiscum proprium exhauriret, verùm etiam mutuum à mercatore peteret, fide Pueri IESV, in cautionem accepti, datâ. Omnia mercator inrationes inferebat diligentissimè. Tandem reperit se Franciscus millenorum ducatorum debitorem; nec territus, in dies debita augebat, mercatorq; petenti diu dabat; donec, mala cogitatione animum subeunte, vnde soluēdo esset, cœpit dubitare. Redeuntī ergo atque iterum petenti Francisco dixit: Vnde tot nomina expunges, Frater? quis tibi tantam pecuniæ summam promisit? Nemo, inquit, Franciscus, sed habeo bonum, fidejussorem Puerum IESVM; qui me non deseret. Hoc responsum vbi ad amicos retulit mercator, derisui habitus est, vt qui se verbis sineret lactari, propriamq; familiam ac liberos in extremam cōijceret necessitatem, eique argentum suum concrederet, cui, præter peram, fundus nullus erat. His talibus sarcasmis exacerbatus Matthæus, redeunti, pro mutuo, Francisco, negavit se deinceps quidquam daturum; datis vtiq; iam abunde depauperatum despoliatumque. Abijt vacua manu Franciscus, & Pueri IESV necessitatem suam exposuit, à quo missus est, alium pa-

tronum quærere. Quæsiuit, & inuenit alium mercatorem Rodricum Nunnez, à quo æquè ac à priore omnia liberaliter accepit. Interim ex quo à Matthæo repulsus est Franciscus, cum Francisco etiam omnis fortuna abiit. Nihil in taberna ampliùs vendebatur; nec, quæ debita fuerunt, extorqueri poterant, silebat negotiatio, cessabant lucra, nulla in domo prosperitas, nulla in domesticis sanitas. Ipse Matthæus inquietus & conturbatus, quasi mente videbatur excidisse. Vsq; adeò damnosum est, lucro nimis inhiare, & parcum esse erga Deum, est opes proffigare. Quod cum agnosceret Matthæus, Franciscum iam vltro conuenit, dixitq;, vt, solito more, pro mutuo, ad se rediret, se & sua omnia deinceps fore in illius, & Pueri IESV potestate. Quod vbi factum, & lucrari mercator iterum cœpit, & pauperum procurator, acceptis largissimis elemosynis, intra mensem, debitum omne dissoluit, adeò, vt etiam centum coronatorum summa superesset. Videant hîc mercatores, discant magnates, vnde possint opulescere; neque cum nostris Politicis existiment, se rem aucturos, dum minuunt sumptus in pauperes & Ecclesiam faciendos. Discant hinc ipsi pauperes, Dei curam etiam

etiam ad eos alendos extendi, qui extra religionem religiosè viuunt. Quisquis Deo viuunt, Deo fidat; cuius verbum est: *Si volueritis, Isa. i. 19. & audieritis me, bona terra comedetis.*

§. X.

Principum promissa, in Deo stabilienda.

Ne longum faciam, complura alia omitto, quæ Francisco huic, in hoc genere, acciderunt; illud tribus verbis perstringam potiùs, quàm dicam, eum, si spem suam in Principibus posuisset, nec totum se in Dei manum, tradidisset, nihil impetrasse opis. Quare cum Sabaudus, cum Catharina Austriae infantissa matrimonium initurus, Madritum venisset, & eodem venienti Francisco multa promississet; Madrito discessit, Francisci oblitus; qui iam Complutum redierat, pecuniæ accipiendæ cura alij demandata. Quare mœstus Franciscus, ad Puerulum suum IESVM confugit, atque in sinum eius querelas deposuit, didicitq; , ideò nihil se accepisse, quia carnem brachium suum posuisset. Quàm primùm ergò posthac constituit, in solo Deo fiduciam omnem collocare, adfuit à Sabaudo cursor, qui liberali sanè eleemosyna in pauperes assignata eum subleuauit. O mortales, quid speratis in Principibus!

S 5 sperate,

S. Hiero.
in c. 6.
Matth.

sperate, & bona terra comedetis. In promissa veritatis, ait D. Hieronymus, nemo dubitet. Sit homo, qui esse debet, & mox addentur ei omnia. Non est autem homo, qui esse debet, si in Deo non sperat. Immo impietas est, post tot exempla luculentissima, post tot clarissima Scripturæ Sacræ, sanctorumque Patrum testimonia, de diuina prouidentia dubitare. De qua qui dubitat, an Deus sit memor suarum promissionum; dubitat, an sit liberalis; dubitat, an sit Deus; si enim Deus est, fidelis est, diues est, liberalis est; amans est suorum filiorum. Meritò igitur eiusmodi Dubitantium his verbis compellat D. Augustinus:

S. Augu-
stin. lib.
de Elec-
mosyna.

*Tu Christiano, tu Dei seruo, tu bonis operibus dedito, tu Domino suo charo aliquid existimas defuturum? An putas, qui Christum pascit, à Christo ipse non pascitur? An putas terrena deserunt, quibus cœlestia & diuina tribuuntur? Vnde hæc incredula cogitatio? Quid facit in domo Dei perfidum pectus? Sed fortasse non sunt tales in Ecclesia Dei? Diffidunt curæ & prouidentia Dei, quicunq; furtis, rapinis, fraudibus, aliisque malis artibus diuites volunt fieri. Si enim à Deo necessaria sperarent, nõ raperent aliunde. Sperarent autem, si non ipsis bestijs se se iudicarent indigniores. Si-
quidem*

quidem de brutis animalibus sciunt verè dici ad Dominum: *Dante te illis, colligent; appetente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.* His se æquiparare non audent, quia non tantùm comparati sunt animales isti equo & mulo, & jumentis insipientibus, sed etiam, infra bestiarum vilitatem, se se abjecerunt. Si in Deo spem collocarent, non solum ad eos alendos pij homines, sed etiam corui, cerui, lupi, leones, aliâq; bruta animalia, & ipsa elementa excitarentur.

§. XI.

Dei in extrema fame, notabilis misericordia.

Et fuerunt excitati. Recensebo in hanc rem exemplum, quo vix quidquam in diuina providentiæ testimonia luculentius potest afferri. Habeo illud ex Annalibus Francorum Pithæi, nec Baronium id suis Annalibus inserere piguit. Anno reparatæ salutis 850. sæuissima fames Germaniam inuasit; sed præcipuè eos infestauit, qui Rhenum accoluerant. Ibi vnus frumenti Moguntiaci modius decem siclis argenti vendebatur. Sed memorabilis fuit charitas Archiepiscopi Rhabani. Is in quadam parochiæ suæ villa, Wincella dicta, commorabatur, & præter dome-

Pf. 103.
28.

Pithæus
in Anna-
lib Frac.
Baron.
tom. 10.
Anno
850. n. 15.

domesticos ac familiares suos, quotidie pl⁹ quàm trecentos alimentis sustentabat. Itaque ingenti contentione illuc pauperes undique confluxerunt. Inter hos visa est & mulier inedia consumpta, quæ filium parvulum gestans, refici cibo cupiebat, sed exhaustis viribus, in ipso limine concidit. Puerulus igitur adrepens mamillam matris mortuæ, quasi adhuc viventis, de sinu protrahens ac fugere tentans omnes gemere & flere coëgit, qui miserabile illud spectaculum intuebantur. Nimirum minus beneficium alij existimarent, esse in alimentis positum, nisi alij fame interirent: & luculentiùs succurrit Numen, dum, alijs inedia morientibus, alios ab ipso penè capulo reducit ad vitam. Itaque, eo ipso tempore, alius quispian de Grabfelden famem fugiens, vxore & tenero adhuc filio comitante, in Thuringiam proficiscebatur. Quàm verè locutus est, qui famem *malesuadam* appellavit? Nā audi, quid huic suaserit. Si mensā Thyesteam cogitas, minùs cogitas. Alienis ibi manibus mactatus est puer, & ab ignaro parente absumtus. Hic, pater suismet manib⁹ & dentibus gnatum lacerare constituit. Ventum erat ad siluam densis arboribus horridam &

vel

vel ab ipsis umbris formidolosam. Procul ab hominibus, nec feram conspiciebant. Quid non suadet solitudo? quid non cogit fames? Fractus jeiunio parens inedia tabescentem uxorem intuens, puerumque aut mortuo similem, aut iam morituro, sic conjugem affatur: Quid vivimus, mea charissima, immò quid morimur tamdiu? an non satius est, hanc citò finire calamitatem? Et finienda est profectò omnibus tandem, si nò vnius morte duorum vitam redimimus. Paulo post animam iam fugientem exhalabit nobis hic puer, & nos cum illo, ni qualicumque cibo vires restauramus. Nuncquid igitur satius est, pueri mortem accelerare, ut eius carnibus vivamus? vitam illi dedimus, sic vices ibunt, sic vitam dabit & ille nobis: immò sic longo eum pariter, & nos cruciati liberabimus. Ad hæc verba, vehementissimè viscera materna cohorrerunt: neque voluit pia parens in ijs eundem filium bis gestare. Obtestata est igitur, quantis maximis precibus potuit, maritum, ne tantum scelus in Deum, in proprium sanguinem, in innocentem puerum admitreret: potiùs omnibus occumbendum vnà, quàm tale facinus audendum. Vim peroranti protis lachrymæ ac
eiulatus

eiulatus addiderunt. Caucasum commotiffet pallida mater, pro teneri filij vita, apud patrem, apud coniugem supplex. Sed fames patris in rabiem cessit. inijcit coniugi, inijcit proli manus, & de maternis brachijs, filium, per vim, rapit; nequidquam clamantem, vxoréq; frustra reclamante, & superos obtestante. Efferatur, in summis malis, non extinguitur penitus hominis natura. Quamobrem & iste fame vāsaniens, ne vno ictu & matrem occideret; & prolem, filium à parentis conspectu longiùs asportauit, vt, extra oculos illius, eum deartuaret. Quin e ducto iam gladio, manu ipsa, ad tantum facinus, trepidante, aliquandiu in ancipiti hæsit, deliberauitq; , cōsultiùsne esset, ferire, an perire? fuitq; crudele certamen, inter amorem patrium, & furorem comedendi. In talimentis lucta, sinistra gnatum trahens, ferrum nudatum dextera tenens dum progreditur, adest repentè de cœlo auxilium, & ecce, quasi pro Iphigeniæ mactatu cerua substitueretur, ita inopinatò conspicit duos lupos eminus ceruæ instantes; eamq; recens occisam lacerantes. Quis eo tunc latior? illico manu mittit filiam, eumq; vitæ, libertati, matri, immò & sibi donat; sublatòque clamore,

clamore, strictum enses intentans, quatum,
per vires, licuit, accurrit, lupos fugat, & fe-
rina cruda stomachum placat. Mox partes
alias atque alias secat, easque, ut erant, cruo-
re manantes ad coniugem, affert, iam nati-
cidium pridem esse peractum existimantem.
Cum autem etiam videret maritum venien-
tem, carnesque recentes sanguine perfusas
manibus ferentem, quid aliud arbitrari po-
tuit, quam filij occisi eas esse? Ergo, animo
fugiente, sensibusque destituta retrorsum col-
lapsa est, non secus ac fulmine dejecta. Ad-
uolat maritus, consolatur uxorem, quae non,
nisi filio adducto conspectoque, credere
voluit, filium viuere. Filium ubi vidit, tum
demum illi remigrauit ex integro spiritus;
tum in pedes erecta, tum in has voces effusa
est.

Exultauit cor meum in Domino: infirmi 1. Reg. 2. 1.
accincti sunt robore: & famelici saturati sunt.

Dominus mortificat, & viuificat: deducit ad
inferos, & reducit. Egit & maritus Deo gra-
tias, & quod tam immani facinore se non
passus esset contaminari, & quod filium sibi
conseruasset: dixitque ex animo: *Oculi om-* Ps. 144. 15.
nium in te sperant Domine, quia tu das escam
illorum in tempore opportuno. Lauda Domi-

num mecum & tu, uxor, & tu, fili, *per hac e-* Iob. 36. 31.
nim

nim iudicat populos, & dat escas multis mortalibus. Post eiusmodi laudes, mensæ accubuerunt, testatique sunt postea, nunquam se suavius epulatos esse, quam cum incoctis carnibus, in silua, vescerentur. Sic Deus ipsos lupos voluit esse famelicorum hominum laniones. Nec mirum est à lupis homini prædam relictam, si à lupa Romulum ac Remum lactatos esse Romani crediderunt.

C A P V T XIII.

Mirabile iudicium Dei, per simplicissimos, sæpe efficientis, quod per sapientes sperari non potuisset.

§. I.

Dei ars est, contraria è contrarijs elicere.

Non subuenit igitur tantum ijs diuina misericordia, quibus alij non subueniunt; aut qui aliunde deferti sunt, sed sæpe etiam subuenit, per lupos, per ceruos; aut si per homines, certè per illos, de quibus minimè sperauisses; sicut in contrarium sæpe nocent, quos credidisses tibi profuturos, vt pro perca, quod dicitur, *scorpium capias, & ex ipsa vipera medicinam*, hoc est, *ex inimicis salutem*. Ars maior est, remedijs minoribus succurrere: maxima autem; si non